

Revija za socijalnu politiku – trideset godina kontinuiranog izlaženja (1994. – 2023.)

UDK: 02:001.891
doi: 10.3935/rsp.v32i1.219

U dokumentu se analiziraju karakteristike i razvoj časopisa Revija za socijalnu politiku tijekom trideset godina kontinuiranog izlaženja prateći sljedeća obilježja: dinamiku izlaženja, ulogu uredništva, zastupljenost pojedinih kategorija priloga, autorstvo i jezik, te prisutnost časopisa u mrežnom okruženju. Za spomenute analize korišteni su odabrani bibliometrijski pokazatelji i metoda analize sadržaja.

UVOD

Devedesetih se godina dvadesetog stoljeća socijalna politika u Hrvatskoj počinje razvijati kako u kvalitativnom, tako i u kvantitativnom smislu. Osnovni su uzroci bile velike socijalne potrebe uzrokovane Domo-vinskim ratom, kasnije obnovom, te prijelazom iz socijalističkog u pluralistički sustav društvene organizacije. Ti su turbulentni događaji zahtijevali konzistentne mjere socijalne politike, te potrebu za izgradnjom novog sustava socijalne sigurnosti prilagođenog novim društvenim okolnostima. U takvoj je situaciji, kao podršku i poticaj praksi socijalne politike, trebalo pokrenuti kvalitetan znanstveni časopis koji pruža sistematizirane prikaze socijalne stvarnosti, analize mjera, te daje komparativne preglede koji omogućavaju daljnji razvoj praktičnih mjera socijalne politike (Švenda-Radeljak, 2008.). Do tada socijalna politika kod nas nije imala znanstvenu tradiciju, stoga je pokretanje znanstvenog časopisa značilo i početak utemeljenja znanstvenog pristupa u socijalnoj politici u Hrvatskoj. Znanstveni je časopis ujedno i način komunikacije unutar određene znanstvene zajednice koja onda doprinosi i kvalitativno i kvantitativno razvoju svog znanstvenog područja. Ne manje važan razlog za pokretanje časopisa bila je i potreba da se Hrvatska, kao mlada, nedavno priznata država, uključi u svjetski proces uzajamne

komunikacije i razmjene znanstvene produkcije.

No, kako je sam pojam »socijalna politika« vrlo raznoliko definiran, te se može odnositi na niz područja ljudskih potreba (stanovanje, obrazovanje, zdravstvo, obitelj, socijalna sigurnost...) pa do isključivo podmirivanja financijskih potreba određene kategorije stanovništva (Puljiz, 2005.), sam je časopis, posebice prvih godina, bio orijentiran kako na znanstveno-teorijski dio, tako i na praksu. Osim izgradnje i utemeljenja socijalne politike kao znanosti, vrlo mu je bitna namjena bila i pružanje podrške zaposlenicima u područjima socijalne skrbi u cjelini.

Njegova definicija opisuje ukratko i njegovu misiju i viziju: »Revija za socijalnu politiku je časopis koji tematizira široki raspon pitanja socijalne politike. Stoga se u njemu objavljuju tekstovi o mirovinskim, zdravstvenim, obiteljskim, stambenim, obrazovnim politikama, pitanjima rada, nezaposlenosti, siromaštva, socijalne pomoći te o svim drugim socijalnim problemima i aktualnim društvenim procesima.« (HRČAK, 2024.).

METODOLOGIJA

Metodologija ovog priloga temelji se na sadržajnoj analizi bibliografskih, bi-

bliometrijskih i scientometrijskih pokazatelja. Kroz sustavni prikaz kvantitativnih, ali i kvalitativnih podataka prati se razvoj časopisa kroz tridesetogodišnje razdoblje izlaženja (1994. – 2023.). Pri tome se kao glavna podataka do 2009. godine koristi već izvršena analiza tog razdoblja (Švenda-Radeljak, 2010.). Ujedno se podaci ranijeg razdoblja izlaženja kompariraju sa sadašnjim stanjem, te utvrđuju razlike i pomaci u razvoju časopisa.

Osnovna je metoda analiza sadržaja zasnovana na komparativnom trofazinskom postupku. Prva razina kroz metodu analize sadržaja obuhvaća bibliografske karakteristike časopisa, podatke o autorima, njihovoj afilijaciji i jezicima na kojima su napisani članci. Analizom je obuhvaćeno autorstvo samo članaka (bez ostalih priloga). Analiza znanstvenih članaka prikazuje udio znanstvenog utjecaja časopisa na socijalnu politiku kao znanstveno područje, dok analiza udjela stručnih članaka prikazuje podršku djelatnicima iz prakse te njihovu participaciju u razvoju područja socijalne politike kao znanstvenog ali i praktičnog područja.

Na drugoj razini kvantitativno je i kvalitativno opisana analizirana građa. Dani su bibliometrijski parametri o broju, vrstama i predmetnim kategorijama priloga zastupljenih u časopisu.

Treća razina je scientometrijska analiza rezultata koji su indeksirani u znanstvenim bazama podataka WoSCC, Scopus i citatnim indeksima JCR i SJR kako bi se naglasila prisutnost časopisa u mrežnom okruženju.

KVALITATIVNA OBILJEŽJA ČASOPISA

Kvalitativna obilježja znanstvenog časopisa prikazana su deskriptivnom metodom analize sadržaja. Najznačajnije su bibliografske karakteristike: obilježja osnivača i izvori financiranja časopisa, dinamika izlaženja te uloga uredništva i recenzenata.

Časopis *Revija za socijalnu politiku* ulazi u kategoriju znanstvenih časopisa, te je financiran sredstvima suizdavača Ministarstva znanosti i obrazovanja te Ministarstva rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike koje je i suizdavač uz Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Svojim prilozi pokriva područja: socijalne djelatnosti, demografije, psihologije, sociologije, politologije, prava, ekonomije i ostalih društveno-humanističkih područja.

DINAMIKA IZLAŽENJA

Za utjecaj nekog znanstvenog časopisa vrlo je bitna dinamika izlaženja, odnosno redovitost izlaženja prema utvrđenom planu. Prateći časopise koji poštuju svoju dinamiku izlaženja, zainteresirani stručnjaci mogu pratiti kontinuitet područja kojim se bave. Objavljivanje radova koje su poslali vremenski je predvidivo, stoga imaju motivaciju slati sve više i sve kvalitetnijih radova u taj časopis. Na taj način časopis podiže svoju ukupnu kvalitetu, biva bolje ocijenjen, ulazi u relevantne svjetske baze i postaje sve važniji čimbenik unutar svog znanstvenog područja. Redovito izlaženje ukazuje na vitalnost časopisa, tj. na činjenicu da postoji dovoljan broj kvalitetnih radova s tog i srodnih područja koji se šalju uredništvu.

U Hrčak je uključen od 20.11.2008. Do sada je časopis izašao ukupno 93 puta. Izlaženje je planirano u ožujku, srpnju i studenom, no s obzirom na složenost financijske situacije, ponekad se rokovi izlaženja pomiču, no još uvijek glavina brojeva izlazi u tekućoj godini. Tijekom trideset godina izlaženja kao dvobroj izašao je samo prve tri godine (1994., 1995., 1996.). Tijekom svih proteklih godina časopis je izlazio redovito i kontinuirano, što je jedan od kriterija za određivanje utjecaja znanstvenog časopisa (Macan i Petrak, 2015.). Ovaj kriterij ne bi bio ispunjen bez kvalitetnog uredništva koje je također jedan od faktora koji direktno doprinosi kvaliteti

časopisa. Stoga sljedeći dio rada u par riječi analizira ulogu uredništva.

UREDNIŠTVO

Na samom početku izlaženja ono se sastojalo od glavnog i odgovornog urednika, tajnika i članova uredništva. Prvi glavni i odgovorni urednik bio je Vlado Puljiz, a tajnik Nino Žganec. Prvo uredništvo činili su: Ana Balaband, Gojko Bežovan, Dubravka Hrabar, Josip Janković, Nada Kerovec, Rafael Pejčinović, Željko Potočnjak, Vlado Puljiz, Ante Škembar i Nino Žganec. Od samog početka uredništvo je koncipirano tako da ima predstavnike svih područja kojima se časopis bavi. U uredništvu su uvijek bili zastupljeni profesori Studijskog centra socijalnog rada sa svih znanstvenih polja koje pokriva područje socijalnih djelatnosti, profesori Pravnog fakulteta (naročito područja obiteljskog, te radnog i socijalnog prava), te osobe iz državnih tijela koja prate područja socijalne skrbi. U 1999. godini uredništvo se proširuje međunarodnim dopisnim uredništvom.

Od 2002. godine glavni urednik postaje Siniša Zrinščak, koji obnaša tu dužnost do 2009. godine. Od 2010. godine do danas glavni je urednik Zoran Šućur. Tijekom tog dugog razdoblja u više se navrata mijenjalo i uredništvo.

Uredništvo je usvojilo i javno objavilo svoj etički kodeks temeljen na dokumentima, preporukama i smjernicama Odbora za izdavačku etiku (COPE-a – *Committee on Publication Ethics*). »Uredništvo će štititi slobodu znanstvenog i stručnog izražavanja te voditi računa o znanstvenim, stručnim i profesionalnim potrebama čitatelja, autora i šire javnosti. Uredništvo će kontinuirano djelovati u smjeru podizanja razine kvalitete časopisa, što uključuje i jasne procedure u ocjeni radova koji se žele

objavljivati. Kako je provjerljivost ključna odrednica znanstvene spoznaje, uredništvo će voditi računa o tome da autori u sklopu objavljenih sadržaja članovima znanstvene zajednice osiguraju dostupne metodološke i druge informacije korištene pri analizi, a koje su nužne za proces provjere objavljenog sadržaja. U tom pogledu, uredništvo podržava i prihvaća politiku objavljivanja ispravaka, pojašnjenja ili povlačenja spornih radova objavljenih u časopisu. U svim slučajevima eventualnog neetičnoga ili neprofesionalnog djelovanja, uredništvo će žurno reagirati, prateći upute i etički postupnik COPE-a. Uredništvo će sve optužbe uzeti u razmatranje, tražiti odgovore i pojašnjenja od autora/ice ili drugih relevantnih dionika. Ako se dokaže neprofesionalno i neetično djelovanje, uredništvo će kroz časopis i/ili preko mrežne stranice časopisa ukazati na takvo djelovanje, kako se ono ne bi ponovilo.«¹

RECENZENTI

Svi radovi prolaze vanjske recenzije, pri čemu su zastupljeni i inozemni recenzenti. Recenzija je dvostruko slijepa, što znači da dva anonimna recenzenta recenziraju djelo kojem ne znaju autora. Prije preuzimanja recenzentskog zaduženja, recenzent treba razmotriti nalazi li se članak unutar njegovog područja ekspertize te provjeriti postoji li sukob interesa. U pravilu nije prihvatljivo da recenzent bude sudionik istog projekta, mentor ili na drugi način uključen u izradu rada koji se recenzira. Prihvaćanjem recenzije recenzent potvrđuje da ne postoji nikakav sukob interesa između recenzentske i ostalih profesionalnih ili osobnih uloga (Recenzijski postupak Revije za socijalnu politiku, 2024.).²

Prvi popis recenzenata objavljen je u broju 1 iz 2008. godine i odnosi se na

¹ Posjećeno 3.5.2024. Dostupno na: <http://www.rsp.hr/ojs2/index.php/rsp/about/editorialPolicies>.

² Posjećeno 10.05.2024. Dostupno na: <http://www.rsp.hr/ojs2/index.php/rsp/about/editorialPolicies>.

recenzente iz 2007. Od tada se u pravilu svake godine objavljuje popis recenzenata iz protekle godine, kako bi se i taj dio uređivačke politike učinio javno dostupnim.

U tridesetogodišnjem razdoblju bilo je uključeno 638 recenzenata. Osnovno je obilježje da najveći broj recenzenata dolazi iz ustanove koja je izdavač časopisa, ukupno njih 136. Od toga sa Studijskog centra socijalnog rada dolazi 114 potpisanih recenzija, a još 22 sa samog Pravnog fakulteta kao matične ustanove. Ovaj broj čini gotovo polovicu recenzenata koji dolaze s visokoškolskih institucija u Republici Hrvatskoj, a to je 356.

Razlog visokog broja recenzija s matičnog fakulteta leži u tome što je znanstveno polje socijalnih djelatnosti (čiji je dio socijalna politika) relativno malo, usko specifično, te je slijedom toga i relativno mali broj znanstvenika kompetentnih za recenziju. No, vrlo je zanimljiv i pozitivan trend

relativno velikog broja recenzenata iz inozemnih visokoškolskih institucija (119), što ih čini drugom po redu kategorijom po zastupljenosti. Slijede u dosta velikom broju recenzenti sa znanstvenih instituta u Republici Hrvatskoj (100). Nadalje, recenzenti dolaze iz inozemnih instituta (30), državnih institucija u Republici Hrvatskoj: 28 (HZZO, HZMO, HZZZ, NSK, HNB, klinike, vladini uredi, ministarstva...), nevladinih organizacija (3), te po jedan recenzent iz inozemne udruge, privatnog sektora (zdravstvena poliklinika) i samostalni recenzent.

Za očekivati je da će se nastaviti pozitivan trend porasta recenzenata s drugih visokoškolskih institucija u Hrvatskoj te inozemnih recenzenata, što će pokazati širenje tematike radova, te njihovu primjenjivost i u drugim područjima osim socijalnih djelatnosti

Tablica 1.

Afilijacija recenzenata 2008. – 2023.

Institucija	N	%
Studijski centar socijalnog rada Pravnog fakulteta u Zagrebu	114	17,84
Pravni fakultet u Zagrebu (bez Studijskog centra socijalnog rada)	22	3,44
Ostale visokoškolske institucije u RH	220	34,43
Inozemne visokoškolske institucije	119	18,62
Znanstveni instituti u RH	100	15,65
Inozemni znanstveni instituti	30	4,69
Državne institucije u RH	28	4,38
Nevladine organizacije	3	0,47
Recenzent iz inozemne udruge	1	0,16
Privatni sektor	1	0,16
Samostalni recenzent	1	0,16
UKUPNO:	639	100

KVANTITATIVNO-KVALITATIVNA OBILJEŽJA ČASOPISA

O autorima članaka

Podaci o autorima analizirani su s više aspekata kombiniranim metodama kvantitativne i kvalitativne analize. Autori su analizirani u kategorijama: vrste autorstva, afilijacija autora i jezika rada. Uz kategoriju afilijacije dodatno je raščlanjeno iz kojih područja visokoškolskih ustanova i instituta dolaze autori, tamo gdje je to bilo moguće. Analizom su obuhvaćeni samo autori članaka. S obzirom da je utvrđena određena razlika u podacima o autorima u prvom analiziranom razdoblju (1994. – 2008.) u odnosu na drugo (2009. – 2024.), podaci o autorima grupirani su u dvije zasebne tablice za svaku kategoriju.

Tablica 2.
Autorstvo – razdoblje 1994. – 2008.

Brojnost autora	N	%
Jedan autor	223	81,09
Dva autora	36	13,09
Tri i više autora	16	5,81
UKUPNO:	275	99,99

Iz Tablice 2. vidljivo je da je velika većina članaka (81,09%) prvog analiziranog

razdoblja (1994. – 2008.) djelo jednog autora, dok se u analizi razdoblja sljedećih petnaest godina (Tablica 3.) može primijetiti gotovo podjednaka distribucija svih vrsta autorstva. Razlog tome trebalo bi podrobnije analizirati, no u nekim je slučajevima riječ o suradnji domaćih i stranih autora kroz projekte, međunarodnu razmjenu, institucionalnu suradnju i ostalo.

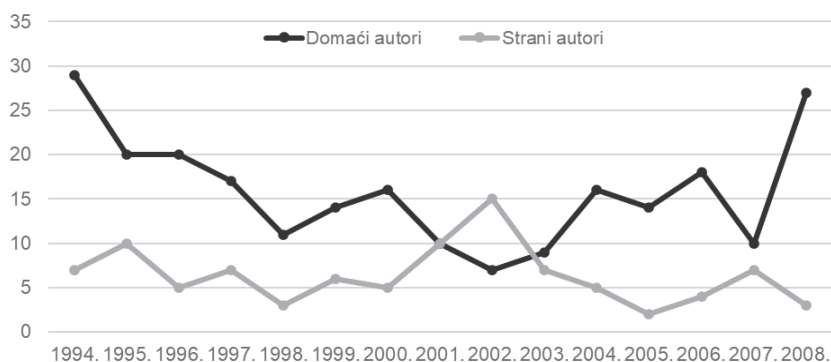
Tablica 3.
Autorstvo – razdoblje 2009. – 2023.

Brojnost autora	N	%
Jedan autor	74	33,48
Dva autora	65	29,41
Tri i više autora	82	37,10
UKUPNO:	221	99,99

U cjelini gledano, dvije trećine autora domaći su autori što je i za očekivati s obzirom da je i tematika časopisa u cjelini znatnim dijelom vezana uz područje hrvatske socijalne politike. Ovdje su uvršteni, naravno, i autori prevedenih članaka.

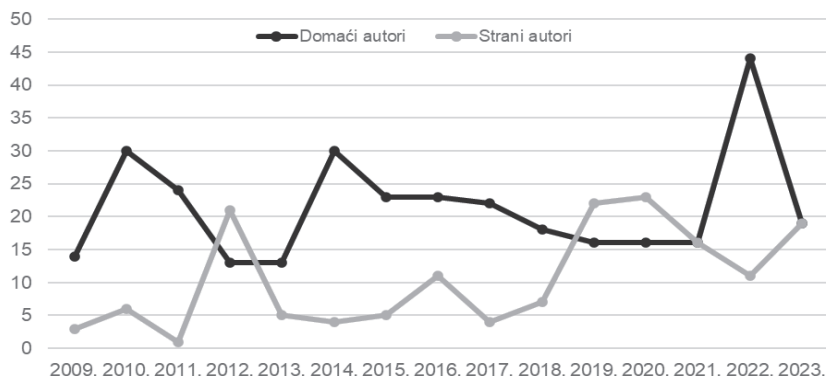
Distribucija podrijetla autora promatrana unutar godina izlaženja prikazuje slične rezultate. U razdoblju od 1994. do 2008. iznimka je jedino godina 2002. zbog većeg učešća stranih autora u člancima gdje je višestruko autorstvo.

Graf 1.
Podrijetlo autora (1994. – 2008.)

Graf 2.

Podrijetlo autora (2009. – 2023.)

U razdoblju od 2009. do 2023. također su brojniji domaći nego strani autori, s tim da je veći broj stranih autora nego u razdoblju prije 2009. Tako je broj stranih autora veći od broja domaćih u 2012., 2019. i 2020. godini, dok je identičan u 2021. i 2023.

Afilijacija autora

U prvih petnaestak godina, prikazanih u Tablici 4., iz visokoškolskih institucija dolazi ukupno 90 autora (čak 68% svih autora). Pri tome je potrebno naglasiti kako je u ovom, prvom razdoblju izlaženja časopisa, gotovo polovica autora iz visokoškolskih ustanova bila s Pravnog fakulteta u Zagrebu (bez Studijskog centra socijalnog rada) (43 autora, odnosno 32%), a sa Studijskog centra socijalnog rada 21 autor (15,90%). S obzirom na to da je časopis bio profiliran djelomice i prema određenim pravnim temama s područja obiteljskog, radnog, kaznenog i upravnog prava, visok

je udio autora sa samog Pravnog fakulteta. Ostatak tema koje su se obrađivale bio je povezan uže s područjem socijalnih djelatnosti te je jasan veliki broj autora sa samog Studija.

Tablica 4.

Autori prema instituciji iz koje dolaze (afilijacija) za razdoblje 1994. – 2008.

Institucije:	N	%
Visokoškolske institucije u Republici Hrvatskoj	66	50
Visokoškolske inozemne institucije	24	18,18
Znanstveni instituti u Republici Hrvatskoj	8	6,06
Znanstveni instituti u inozemstvu	9	6,82
Državne institucije u Republici Hrvatskoj	15	11,36
Nevladine udruge, crkvene organizacije...	10	7,58
UKUPNO:	132	100

Tablica 5.

Autori prema instituciji iz koje dolaze (afilijacija) za razdoblje 2009. – 2023.

Institucije:	N	%
Visokoškolske institucije u Republici Hrvatskoj + privatna veleučilišta i ostale visokoškolske institucije	(216+3) 219	49,89
Visokoškolske inozemne institucije	121	27,56
Znanstveni instituti u Republici Hrvatskoj	54	12,30
Znanstveni instituti u inozemstvu	9	2,05
Državne institucije u Republici Hrvatskoj (uključeno kazalište, ministarstva, državni uredi i agencije, centri za socijalnu skrb, HZZO, srednja škola)	19	4,33
Nezavisni istraživač	1	0,23
Nevladine udruge, crkvene organizacije i sl.	3	0,68
NGO udruge inozemne	2	0,46
Svjetske institucije WB, EU tijela	3	0,68
Ostalo (banke, kompanije, privatne zdravstvene ustanove)	8	1,82
UKUPNO:	439	100

Analizirajući Tablicu 5., u razdoblju 2009. – 2023., autori ustanove koja je izdavač zastupljeni sa 99 autorskih radova (49,88%), od toga je čak 93 autorska rada sa Studijskog centra socijalnog rada. Pozitivan je relativno visok broj autora inozemnih visokoškolskih ustanova, što pokazuje određenu prepoznatljivost časopisa i u inozemstvu (27,56 %). Vrlo je dobar trend pojavljivanje radova čiji autori dolaze izvan akademske zajednice, što može značiti proširivanje tema u skladu sa osuvremenjivanjem samog znanstvenog polja i praćenja aktualnih događaja i promjena.

Jezik članaka

Problem znanstvene komunikacije postala je prevlast engleskog, što stavlja u nepovoljan položaj ne samo male zemlje, nego i velike zemlje duge znanstvene tradicije ne-engleskog govornog područja (npr. Francuska, Njemačka, Italija, Španjolska i dr.). Malim zemljama skromnije znanstvene produktivnosti, da bi uopće mogle prikazati svoje radove, ne preostaje ništa drugo nego pisati na engleskom. Ovdje su u boljem položaju časopisi s po-

dručja prirodnih znanosti s obzirom na veću univerzalnost spoznaja do kojih dolaze. Tako postoji daleko veći broj časopisa iz prirodnih znanosti koji objavljuju samo na engleskom nego časopisa iz društvenih područja. Može se ukratko zaključiti da postoje i razni uređivački standardi ovisno o znanstvenom području kojim se bavi časopis. Ipak, da bi bar donekle prevladali jezičnu barijeru, autor je obvezan priložiti bar sažetak i na engleskom jeziku, koji su od samog početka izlaženja Revije za socijalnu politiku bili obvezni.

U časopisu Revija za socijalnu politiku primarni jezik objavljivanja je hrvatski. Od 2005. godine uredništvo Revije prima članke i na engleskom jeziku i u ranije analiziranom razdoblju 1994.-2008. objavljeno je devet članaka na engleskom jeziku. Autori četiriju članaka na engleskom jeziku su domaći autori, ostali su strani suradnici. U ovom su razdoblju relativno česti prijevodi, koji se pojavljuju u gotovo svakom broju. To su najčešće znanstveni radovi preneseni iz stranih časopisa, zatim poglavlja iz knjiga ili izlaganja na inozemnom stručnom skupu. Prijevodi su

objavljeni uz potpuno poštivanje autorskih prava.

Situacija u sljedećem analiziranom razdoblju pokazuje velik porast članaka na engleskom jeziku, te ih u ukupnom zbiru od 241 članka ima čak 70 (29%). Uglavnom je riječ o participaciji stranih znanstvenika, dok je dio radova domaćih autora usmjeren k temama od interesa i izvan Hrvatske. Time faktor odjeka i međunarodna vidljivost Revije postaju veći. Jedan rad u ovom razdoblju pisan je paralelno i na engleskom i na hrvatskom, te je i zasebno izdvojen. Prijevoda gotovo i nema. Tomu je vjerojatno više razloga. Jedan od njih svakako je kvalitativno profiliranje čitateljstva (znanje stranog jezika dovoljno za čitanje rada) te sveprisutnost e-izvora koji daju mogućnost samostalnog čitanja i praćenja znanstvene produkcije.

ČLANCI I PRILOZI

Radovi objavljeni u Reviji u razdoblju prvih petnaest godina kategorizirani su primarno u dvije osnovne skupine: članci i ostali prilozi. Njihov je ukupan broj: 652.

Članci su nadalje kategorizirani na: izvorne znanstvene, pregledne, stručne i prethodna priopćenja, u skladu s kategorizacijom naznačenom uz članak, a na osnovi kategorizacije znanstvenih članaka. Stoga prijevodi članaka nisu mogli biti uvršteni u te tablice, nego su stavljeni u tabelu Prilozi (Tablica 7.).

Analiza članaka prema kategorijama može biti jedan od pokazatelja strukture nekog znanstvenog područja, kao i jedan od mogućih pokazatelja njegovog budućeg razvoja. To osobito vrijedi za relativno mala i nova područja, gdje znanstveni članci u velikoj mjeri participiraju u izgradnji vlastite epistemologije i znanstvenog jezika. Nadalje, omjer stručnih i znanstvenih članaka ukazuje i na širu zajednicu koja je zainteresirana za određeno znanstveno područje. Vidljivo je da u ovom razdoblju

izlaženja časopisa, prevladavaju znanstveni članci. To je i u skladu sa Tablicom 4. koja prikazuje afilijaciju autora, a gdje njih gotovo 70% dolazi s domaćih ili inozemnih visokoškolskih institucija.

Omjer članaka u odnosu na ostale priloge iznosi oko jedne trećine (31,44%). Ovo je očekivani trend s obzirom da kategorija »Ostali prilozi« sadrži veliki broj raznih priloga, od kojih se mnogi objavljuju u gotovo svakom broju ili ih se objavljuje po nekoliko u svakom broju.

Prateći učestalost objavljivanja priloga (Tablica 7.), vidljivo je da je najviše objavljivanih prikaza. Riječ je o prikazima novih knjiga i časopisa s područja socijalne politike i ostalih srodnih područja. Ta se kategorija priloga pojavljuje u gotovo svakom broju i to čak više priloga, stoga njena brojnost ne iznenađuje. Sljedeća je po brojnosti kategorija »Informacije i osvrti« koja isto tako u gotovo svakom broju navlači ili izvještava o aktualnim znanstvenim i stručnim skupovima. Relativno je brojna i kategorija prijevoda članaka iz inozemstva, što pokazuje težnju uredništva k proširivanju suradnje i razmjenom iskustava. Ostali prilozi donose domaće i strane dokumente, zaključke i programe, a redovno prate i promjene zakonodavnih akata Republike Hrvatske vezanih uz čitavo područje socijalnih djelatnosti.

Analizirajući strukturu priloga, prvog razdoblja objavljivanja časopisa, može se ukratko zaključiti kako je sadržaj časopisa ravnomjerno raspoređen između znanstveno-teorijskih radova, praktičnih iskustava, novosti unutar profesije, obavijesti koje su zanimljive i ostalim srodnim znanstvenim zajednicama te stoga mogu biti relevantan izvor informacija kako znanstvenoj zajednici (vlastitoj i ostalim srodnim), ali i praktičarima u pomažućim profesijama, kao i studentima.

Bibliometrijskom analizom podataka u slijedećem razdoblju (2009. – 2023.), obu-

hvaćeno je sedam kategorija radova koje su zastupljene u uzorku promatranih časopisa i preuzete iz baze Hrčak (Tablica 8.). Pri tome se očituje nastavak trenda znanstvene profiliranosti časopisa, udjelom izvornih znanstvenih članaka s više od 50%, dok je broj stručnih članaka još više pao u odnosu na proteklo razdoblje te iznosi samo 2,92% ukupnog broja. Svakako je to povezano sa statusom časopisa u međunarodnim bazama, a o čemu u velikoj mjeri ovisi i financiranje časopisa. Strogo razgraničenje među vrstama znanstvenih radova nije definirano hrvatskom legislativom pa tako, primjerice, dokument MZOS-a Kriteriji za financijsku potporu znanstvenim časopisima (MZOS, 2021.) navodi da u znanstvenom časopisu treba biti zastupljeno 60% radova znanstvene klasifikacije, a taj dio čine znanstveni članci, prethodna priopćenja i pregledni radovi, dok stručni dio čine stručni radovi, recenzije i prikazi. Svrstavanje rada u visoko-znanstvene, stručne ili popularno-znanstvene kategorije odgovornost je recenzenata i uredništava, pa iako postoje opće prihvaćene kategorije znanstvenih i stručnih radova, preporuka je da uredništva u uputama au-

torima i recenzentima točno definiraju što čini koju vrstu rada (Hebrang Grgić, 2016.: 127). Ukupan je broj članaka 239, a ukupan broj svih priloga 477. Broj članaka i ostalih priloga gotovo je izjednačen (239 članaka i 238 priloga)

Promatrajući podatke iz Tablice 9., vidljivo je da u kategoriji priloga prevladavaju recenzije (47%), što ukazuje na kontinuirano praćenje i domaće i strane publicistike znanstvenog područja i ostalih srodnih područja. Uočljiva je razlika u odnosu na prvo analizirano razdoblje. Rubrike Prevedeni članci više uopće nema, što ukazuje na međunarodni karakter časopisa, te neposredne pristupe relevantnim međunarodnim bazama. Rubrika Regulativa isto tako više ne postoji, zbog mogućnosti neposrednog pristupa pravnim aktima relevantnim za profesiju. Rubrika Informacije i osvrti značajno se smanjila od 127 u prvom na 34 u drugom promatranom razdoblju. Recenzije i dalje ostaju najzastupljeniji dio priloga, ali u ovom drugom razdoblju, najčešće prezentiraju inozemnu znanstvenu literaturu, potičući teorijsko-znanstveno promišljanje profesije socijalnog rada.

Tablica 6.
Kategorizacija članaka objavljenih u Reviji za socijalnu politiku u razdoblju (1994. – 2008.)

Vrste članaka	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	Ukupno (%)
Izvorni znanstveni	8	12	12	6	6	8	4	6	8	4	7	3	6	9	7	106 (51,70%)
Pregledni znanstveni	6	9	5	8	2	3	7	5	4	5	5	3	2	2	8	74 (36,09%)
Prethodna priopćenja	1	1	1	1	1						1	3	2		1	11 (5,36%)
Stručni						2	1	1	1	1	2	3	2		1	14 (6,82%)
Ukupno	15	21	18	15	9	13	12	12	13	10	15	15	12	11	17	205 99,97%

Tablica 7.
Kategorizacija priloga objavljenih u Reviji za socijalnu politiku u razdoblju (1994. – 2008.)

Vrste priloga	1994.	1995.	1996.	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	2005.	2006.	2007.	2008.	Ukupno (%)
Dokumenti i programi	1	2	1	2	2	1	4	3	2	2	3	2	1	2	3	31 (6,9%)
Dokumentacija	4	2	6	5	3	3	3	4	3	2	5	4	3	5	2	55 (12,3%)
Informacije, osvrti i sl.	8	11	10	11	9	7	11	8	7	9	8	6	10	7	5	127 (28,4%)
Recenzije	16	17	12	14	11	17	10	11	9	11	8	10	8	8	12	174 38,9%
Prijevodni (uključeni članci)	4	3	2	3	5	3	3	3	3	3	2	2	3			39 8,7%
Regulativa	2	1	2	1	1	1			1	3	2	1	2	3	1	21 (4,7%)
Ukupno	35	36	33	36	32	32	31	29	25	30	26	25	29	25	23	447 99,99%

Tablica 8.
Kategorizacija članaka objavljenih u Reviji za socijalnu politiku (2009. – 2023.)

Vrste članaka	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	Ukupno i %
Uvodnik	2	2	1	1	1	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	14 5,85%
Izvorni znanstveni	8	8	5	5	8	9	9	8	9	10	10	8	10	10	9	126 52,71%
Pregledni znan- stveni	2	3	4	1	1	3	7	9	4	4	6	6	2	6	5	63 26,35%
Prethodna pri- općenja	1	3	2	2	2	2				1	1	1	4	2	2	20 8,36%
Kratko priopćenje																
Stručni	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	7 2,92%
Sažetak sa skupa								2	2	1	1	2	1	1	1	9 3,76%
UKUPNO	13	18	13	9	10	17	16	21	16	16	19	17	17	21	16	239 99,95%

Tablica 9.
Kategorizacija priloga objavljenih u Reviji za socijalnu politiku u razdoblju (2009. – 2023.)

Vrste priloga	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	UKUP- NO (%)
Informacije, osvrti, vijesti	7	6	8	8	4						1					34 (14,28%)
Recenzije i prikazi (knjiga i časopisa)	15	9	10	5	6	4	8	5	4	10	4	5	12	8	7	112 (47,05%)
In memoriam			1						1							2 (0,84%)
Ostalo	25	6	4	6	7	6	8	3	4	4	4	4	5	4		90 37,81%
UKUPNO	47	21	23	19	17	11	16	8	9	14	9	9	17	12	4	238 (100%)

DOSTUPNOST REVIJE ZA SOCIJALNU POLITIKU U INTERNETSKOM OKRUŽENJU

Uredništvo Revije također ispunjava jedan od kriterija kvalitetnog uredništva, a to je briga o maksimalnoj diseminaciji radova. Maksimalna diseminacija znači osiguravanje mogućnosti što veće distribucije članaka. Time se širi krug potencijalnih čitatelja. Nekada se diseminacija osiguravala brigom o što većem broju pretplatnika, a danas indeksiranošću u što većem broju baza, arhiva, repozitorija i sl. Dobar način diseminacije je dostupnost časopisa na mreži. Revija za socijalnu politiku trudi se pružiti maksimalnu diseminaciju članaka koje objavljuje, upravo kroz otvoren pristup (eng. *open access*) cjelovitim tekstovima.

Literatura u otvorenom pristupu ima osobine: elektronski oblik, mrežnu dostupnost, besplatna i slobodna od većine ograničenja koja nameću autorska prava i ugovaranje prava pristupa. Otvoren pristup je svojevrsan odgovor akademske zajednice u cjelini na sve veću komercijalizaciju izdavačke djelatnosti u sferi znanstvenih časopisa. Cijene takvih časopisa (naročito u posljednjem desetljeću) porasle su i do 92% (Šember, 2008.). Komercijalni su izdavači postepeno stekli monopolistički položaj: znanstvenici su bili primorani objavljivati i besplatno ustupati svoje rezultate, a najčešće i autorska prava komercijalnim izdavačima. S druge strane, te iste časopise morale su kupovati ustanove u kojima ti znanstvenici djeluju. Zbog visokih cijena mnoge institucije nisu mogle nastaviti nabavu znanstvenih časopisa u istom opsegu, pa se time počeo smanjivati opseg pristupa znanstvenim informacijama, što u konačnici može rezultirati zaostajanjem u ukupnom znanstvenom radu određene ustanove. Tada su unutar znanstvene zajednice krenule inicijative za otvorenim pristupom informacijama (eng. *open access*).

U Hrvatskoj je pokrenuto nekoliko inicijativa za promicanje otvorenog pristupa od kojih je najuspješniji do sada Hrčak – Portal znanstvenih časopisa Republike Hrvatske. Otvoreni je pristup dobio i službenu podršku Vlade Republike Hrvatske koja je 2006. godine usvojila dokument »Znanstvena i tehnologijska politika Republike Hrvatske 2006. – 2010.«. Revija za socijalnu politiku za uređivanje i otvoreni pristup koristi OJS (eng. *Open Journal System*), platformu za uređivanje časopisa koju je uredništvo prevelo na hrvatski. Od godine 2005. svi objavljeni brojevi Revije dostupni su u otvorenom pristupu na njenim mrežnim stranicama. Prijavljivanje i recenziranje članaka vrši se kroz elektronski sustav. Na taj način autor može pravovremeno pratiti proces recenziranja i uređivanja članka. Završen je i prijevod korisničkog dijela sučelja i implementirana dvojezičnost mrežnih stranica. Tako čitatelji mogu pristupati i engleskom i hrvatskom sučelju. U jesen 2008. godine OJS sustav unaprijeđen je s verzije 2.1.1. na verziju 2.2.2. koja omogućuje ugodniji rad i potpunu dvojezičnost. Sve se informacije, dakle, prema izboru korisnika mogu vidjeti na odabranom jeziku (engleskom ili hrvatskom). Jasno je označeno i na kojem je jeziku objavljen rad. Od jeseni 2008. godine Pravni fakultet u Zagrebu registriran je kao član *CrossRef*a, organizacije koja dodjeljuje DOI (digitalni identifikator objekata). Pomoću njega moguće je uspostaviti jedinstvenu identifikaciju mrežno dostupne registrirane građe. Isto tako, svi su prilozi Revije dobili svoje DOI identifikatore koji će od prvog broja 2009. biti navedeni u tekstu priloga i u popisu literature. Autorska prava otvorenog pristupa reguliraju se potpisivanjem ugovora od strane autora pojedinog priloga kojim on dozvoljava javno objavljivanje rada. Od 2007. godine časopis ima novu internetsku adresu – www.rsp.hr – koja doprinosi prepoznatljivosti u mrežnom okruženju. Od

kraja 2008. godine izdanje se automatski preuzima na Hrčku – Portalu znanstvenih časopisa Republike Hrvatske. Naklada u tiskanom obliku varirala je kroz godine od 600 do 800 primjeraka svakog broja. Šalje se pretplatnicima te raznim institucijama u svrhu razmjene za domaće i strane znanstvene časopise. Pojedinačni se brojevi mogu kupiti na fakultetu. U drugom se razdoblju tiskana naklada postepeno smanjivala te sada iznosi otprilike polovicu tog broja. Razlozi za to su svakako i financijski, ali i promjena navika čitatelja, koji mnogo češće koriste virtualnu inačicu časopisa.

OPEN JOURNAL SYSTEMS (OJS)

Revija za socijalnu politiku dugi niz godina koristila je *Open Journal Systems* (OJS, verzija 2.2.8.0), otvoreni softver namijenjen uređivanju i izdavanju časopisa. S obzirom da je ta verzija zastarjela, u 2023. godini prelazi se na novu verziju: 3.3.0.14, zbog čega se mijenja u nekoj mjeri i dosadašnja web stranica časopisa. Zato, od 17. srpnja 2023. svi koji žele prijaviti članak ili drugi prilog Reviji za socijalnu politiku, to će moći napraviti ne više na postojećoj web stranici (www.rsp.hr), već isključivo na novoj web stranici (<https://rsp.pravo.hr>) ili na web portalu hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa Hrčak (<https://hrck.hr>).

SCIENTOMETRIJSKA ANALIZA

Status pojedinog znanstvenog časopisa umnogome ovisi i o količini financijskih sredstava koje će dobiti. Znanstveni časopisi u Hrvatskoj pripadaju uglavnom kategoriji neprofitnog izdavaštva, te kao takvi najčešće ovise o financiranju iz proračuna. Stoga su neki od osnovnih predvjeta statusa časopisa: njegovo redovito izlaženje, međunarodne recenzije, stalnost

kvalitete, doprinos znanstvenom području, bibliografske informacije na engleskom jeziku, te posebice njegova indeksiranost u bazama relevantnim za znanstveno područje kojem pripada. Međunarodna vidljivost unutar znanstvenih baza započinje već 1998. godine kada se Revija referira u dvije međunarodne sekundarne publikacije: ProQuest-ovu bibliografsku bazu *Sociological Abstracts* te bibliografske baze *Caredata CD* i *Caredata Abstracts*, tada povezane s područjima socijalnog rada u cjelini.

Danas su najutjecajnije multidisciplinarne znanstvene baze prema kojima se oblikuju pokazatelji o časopisima bibliografske baze WoSCC, utemeljena na *Science Citation Index-u* E. Garfielda, te baza Scopus, koja se na tržištu pojavila 2004. godine (Macan & Petrak, 2015: 42, prema Moslavac, 2022.). Bibliografski podaci sadržani u bazama predstavljaju značajan korpus međunarodnih znanstvenih informacija na temelju kojih indeksne baze JCR i SJR donose citatne analize i omogućavaju scientometrijsku obradu. Časopis Revija za socijalnu politiku u WoSCC i citatnom indeksu JCR ušao je 2006. godine, a zastupljen je i u bazi Scopus (područje društvenih znanosti) te citatnom indeksu SJR (eng. *Scimago Journal & Country Rank*) od 2006. godine. Časopis Revija za socijalnu politiku u bazu Scopus uključen je 2006. godine. Pretragom radova objavljenih u časopisu Revija za socijalnu politiku, te selektiranjem na razdoblje od 2006. do 2023., dobiveno je 396 dokumenata. Strukturu zastupljenih rezultata čine najviše članci (314), bilješke 49, prilozi uredništva 12, izvješća s konferencija (11) te recenzije i osvrta (6), statistički prilozi (2) i kratka izvješća (2).

SJR postavlja Reviju za socijalnu politiku unutar područja socijalnih znanosti (eng. *Social Sciences*) u kategorije *Political Science and International Relations*,

Sociology and Political Science. Časopis je više godina pozicioniran unutar Q3 za oba područja. H-indeks radova iznosi 14. H-indeks u osnovi definira prepoznatljivost pojedinog znanstvenika ili časopisa u određenom području. Predložio ga je fizičar J. E. Hirsch, svjestan nedostataka dosadašnjih indikatora vrednovanja znanstvene produktivnosti na temelju faktora odjeka (eng. *impact factor, IF*) (Jokić, 2009.).

Revija za socijalnu politiku uključuje na je i u mnoge druge, za područje ovog časopisa relevantne, baze. To su: *Sociological Abstracts, Social Service Abstracts, Worldwide Political Science Abstracts, Social Care Online, Social Work Abstracts, Social Work Abstracts Plus, International Bibliography of the Social Sciences FRANCIS, GEOBASE, SocINDEX*.

ZAKLJUČAK

Od samog početka izlaženja časopis je bio usmjeren kako teorijskom razvoju samog znanstvenog područja, tako i praksi socijalnog djelovanja. Tijekom godina neprekidnog izlaženja uredništvo i ostali suradnici kontinuirano su podizali kvalitetu časopisa. Udio informativnih priloga (i u manjoj mjeri stručnih članaka) ovaj časopis može činiti zanimljivim ne samo pripadnicima znanstvene zajednice, nego i ostalim zainteresiranim potencijalnim čitateljima kao što su studenti, djelatnici u pomažućim profesijama u praksi i ostali. Otvoreni pristup na mreži svim tekstovima učinio ga je još prisutnijim unutar svog i ostalih srodnih znanstvenih područja, a elektronsko uređivanje časopisa znatno je pridonijelo transparentnosti tog procesa i umnogome ubrzalo i olakšalo komunikaciju autora i uredništva. Uvrštavanje u elektronske baze značajne za ovo područje

svojevrsno je priznanje kvaliteti časopisa, te se otvaraju nove mogućnosti.

LITERATURA

- Etički kodeks Uredništva Revije za socijalnu politiku. <https://www.rsp.hr/ojs2/index.php/rsp/about/editorialPolicies>
- HRČAK. Revija za socijalnu politiku. Posjećeno 30.04.2024. Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/rsp>
- Jokić, M. (2005). *Bibliometrijski aspekti vrednovanja znanstvenog rada*. Zagreb: Sveučilišna knjižara.
- Jokić, M. (2009). H-indeks kao novi scientometrijski indikator. *Biochemia Medica*, 19(1), 5–9.
- MZOS. (2021). *Kriteriji za financijsku potporu znanstvenim časopisima i časopisima za popularizaciju znanosti*. <https://mzo.gov.hr/istaknute-teme/znanost/znanstvena-infrastruktura/znanstveno-izdavacka-djelatnost/146>
- Macan, B., & Petrak, J. (2015). Bibliometrijski pokazatelji za procjenu kvalitete znanstvenih časopisa. U: Hebrang Grgić, I. (ur.), *Hrvatski znanstveni časopisi: iskustva, gledišta, mogućnosti* (str. 37-53). Zagreb: Školska knjiga.
- Moslavac, A. (2022.) Bibliografska, bibliometrijska i scientometrijska analiza znanstvenih časopisa filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci za razdoblje od 2010. do 2020. godine. *Bosniaca* 27, 192-215. <https://doi.org/10.37083/bosn.2022.27.192>
- Puljiz, V. (2005.) Socijalna politika: definicija i područja. U: Puljiz, V., Bežovan, G., Šućur, Z. & Zrinščak, S. *Socijalna politika : povijest, sustavi, pojmovnik*. (str. 1-18). Zagreb: Sveučilište u Zagrebu Pravni fakultet.
- Recenzijski postupak Revije za socijalnu politiku, 2024. <http://www.rsp.hr/ojs2/index.php/rsp/about/editorialPolicies#peerReviewProcess>
- Švenda-Radeljak, K. (2010). Revija za socijalnu politiku – petnaest godina kontinuiranog izlaženja (1994-2008). *Revija za socijalnu politiku*, 17(1), 155-170. <https://doi.org/10.3935/rsp.v17i1.805>

Ksenija Švenda-Radeljak
Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Studijski centar socijalnog rada